

Посольство Чеської Республіки в Україні
Embassy of the Czech Republic in Ukraine

ПАРТНЕРСТВО
КОЖНІЙ ДИТИНІ

Міністерство соціальної
політики України

ПРАВА ДИТИНИ: міжнародні та європейські стандарти

Партнерство “Кожній дитині”

Конвенція ООН про права дитини

..... Визнаючи, що **дитині** для повного та гармонійного розвитку **необхідно зростати в сімейному середовищі**, в атмосфері щастя, любові та розуміння

Конвенція ООН про права дитини

... Впевнені в тому, що **сім'ї** як основному осередку суспільства та **природному середовищу** для зростання і благополуччя всіх її членів і особливо дітей **мають бути надані необхідні захист і сприяння**, з тим щоб вона могла повністю покласти на себе зобов'язання в рамках суспільства

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДОГЛЯДУ ЗА ДІТЬМИ

прийняті Резолюцією A/RES/64/142
Генеральної Асамблеї ООН
24 лютого 2010 року

СОС ДИТАЧІ
МІСТЕЧКА
Турбота про родину для кожної дитини

ISS
International Social Service
Crossing borders in service and
support of children and families

альтернативний догляд
.... форма неформального
та формального догляду
усіх дітей, які з будь-яких
причин і за будь-яких
обставин не перебувають
під цілодобовою опікою
принаймні одного із батьків

Керівні принципи щодо альтернативного догляду дітей

..... допомогти урядам країн-членів ООН у формуванні **такої політики** та запровадженні **такої практики**, яка б **перш за все підтримувала біологічну родину кожної дитини** та забезпечувала функціонування

Керівні принципи щодо альтернативного догляду дітей

- усі зусилля повинні бути в першу чергу спрямовані на те, щоб **дитини виховувалася у рідній сім'ї** – держава повинна забезпечити для сімей доступ до усіх необхідних послуг, які б підтримували їх у виконанні батьківських обов'язків (ст. 3)
- держава є відповідальною за забезпечення альтернативної опіки для дитини **на рівні громади** (ст. 5)
- обрана форма альтернативної опіки повинна **переглядатися регулярно**, базуючись на потребах дитини для розвитку (ст. 5)
- особлива увага повинна приділятися **вразливим сім'ям з дітьми**

Керівні принципи щодо альтернативного догляду дітей

Наголос на необхідності вжиття усіх можливих заходів **для попередження вилучення дитини з сім'ї**. Основний засіб – відповідний та досконалий процес прийняття рішення щодо ситуації з дитиною.

- принцип необхідності
- принцип відповідності

Керівні принципи щодо альтернативного догляду дітей

Принцип необхідності встановлює, що в центрі уваги повинно бути право дитини на опіку, виховання та проживання у своїй сім'ї. Вилучення дитини може бути тільки крайньою мірою, коли є надзвичайно велика необхідність в цьому. Перед тим як буде прийнято рішення щодо вилучення дитини, повинна бути проведена ретельна оцінка потреб дитини із залученням усіх зацікавлених сторін та самої дитини.

Принцип відповідності У Рекомендаціях визначено ряд можливих альтернативних форм опіки для дітей, які залишилися без батьківського піклування. Кожна така дитина має свої потреби щодо перебування під опікою. Принцип відповідності забезпечує врахування індивідуальних потреб дитини при влаштуванні її у відповідну форму альтернативної опіки.

Принцип необхідності: питання для оцінки

Чи національна політика:

- чітко визначає, що вилучення дитини з родини має бути виключно вимушеною дією або останнім засобом?
- вказує, що бідність не може вважатися головним виправданням для вилучення дітей з їхніх родин і влаштування їх у форми альтернативного догляду?
- забезпечує освіту для батьків, наприклад для батьків-підлітків, та інші види підтримки з метою запобігання відмові від дитини?
- гарантує періодичні перевірки стосовно розміщення дитини в будь-яких альтернативних формах догляду для оцінки необхідності продовження такого догляду за межами власної родини, а також можливостей возз'єднання дитини та її родини?

Керівні принципи щодо альтернативного догляду дітей

Наголос на необхідності вжиття усіх можливих заходів для **попередження вилучення дитини з сім'ї**. Основний засіб – відповідний та досконалий **процес прийняття рішення** щодо ситуації з дитиною. Для цього державні необхідно:

- забезпечити, що **процес оцінки потреб дитини** відбувається на основі міждисциплінарного підходу і погляди різних спеціалістів враховано
- забезпечити, щоб у процесі здійснення оцінки потреб дитини було визначено **необхідність у послугах та підтримці**
- підтримувати та заохочувати **навчання** спеціалістів та практиків, особливо лікарів та педагогів, які є першими, хто може виявити проблеми та направити сім'ю до відповідних служб
- створити **систему** фінансової та матеріальної **підтримки** тих сімей, які перебувають в кризі

Світ і Європа: зміна парадигми мислення

- ~~охорона дитинства~~
- ~~захист прав дітей~~
- ~~розвиток альтернативних послуг інтернатам~~
- **забезпечення прав прав дитини**
- **захист дитини**
- **альтернативний догляд**

Рекомендації щодо прав дитини та соціальних послуг, дружніх до сімей з дітьми

- **основна мета** розвиток соціальних послуг для дітей та сімей
- **фундаментальні принципи** - найкращі інтереси дитини - право дитини на участь – право дитини на захист
- **основні елементи**
  - загальні/універсальні соціальні послуги
  - спеціалізовані соціальні послуги
  - інтенсивні соціальні послуги

Європейський Союз: ключові підходи

- підтримка та зміцнення сімей – передумова **подолання бідності дітей**
- створення ефективних послуг підтримки сімей з дітьми – роль **місцевої влади**
- **інтегрований підхід** у роботі усіх служб
- розвиток **універсальних послуг** – розвиток батьківського потенціалу
- **раннє** виявлення вразливих сімей
- моніторинг та оцінка результатів задля **якості послуг**

Деінституалізація: рекомендації

Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community Based Care

Guidance on implementing and supporting a sustained transition from institutional care to family-based and community-based alternatives for children, persons with disabilities, persons with mental health problems and older persons in Europe.

More languages will be available here soon.

- EN (English) - Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-Based Care
- EN (English - Updated 2014): Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-Based Care

Toolkit on the Use of European Union Funds for the Transition from Institutional to Community Based Care

This toolkit aims to explain *how* EU funds can support national, regional and local authorities in designing and implementing structural reforms aimed at facilitating the development of quality family-based and community-based alternatives to institutional care.

More languages will be available here soon.

- EN (English): Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-Based Care
- EN - (English - Updated 2014): Toolkit on the Use of European Union Funds for the Transition from Institutional to Community Based Care

Деінституалізація: рекомендації

- **Загальноєвропейські рекомендації щодо переходу від інституційної системи догляду до системи, яка базується на послугах у сім'ї та громаді (2012) – дороговказ та інструкцією щодо необхідних кроків та рішень для ефективної заміни інституційного догляду на систему догляду на базі громади. Для ефективного планування та розподілу фінансових ресурсів розроблено Посібник щодо використання Європейських фондів для переходу від системи інституційного догляду до системи догляду на рівні громади.**

Деінституалізація: рекомендації

- ... Для того, щоб усі діти мали можливість зростати у своїх сім'ях, і щоб усі люди, які потребують підтримки могли жити незалежно та брати активну участь у житті суспільства, держави повинні перейти від інституційної системи захисту дітей до системи підтримки на основі послуг на базі сім'ї та послуг на рівні громади.
- Це складний процес, який включає розвиток якісних соціальних послуг на рівні громади, планомірне закриття інтернатних закладів і передачу ресурсів інституційної системи новим послугам та службам, забезпечуючи стійкість змін.

Європейська Комісія: постанова

- **«Інвестиції у дітей: розірвати коло неблагополуччя» (2013)** – встановлює пріоритетність фінансування та підтримки тих ініціатив, які дозволяють інвестувати у краще майбутнє для дітей, зокрема покращення доступу до послуг з раннього розвитку дітей, вдосконалення системи соціальних послуг для сімей з дітьми, підтримка участі в різних суспільних ініціативах, покращення системи соціальних виплат.

Країни ЄС

- Великобританія
- Швеція
- Німеччина
- Польща
- Болгарія
- Словенія

Центрально-Східна Європа

- політика є фрагментарною
- політика не розробляється на доказовій базі
- інституційні форми опіки ще досі переважають
- діти до 3-х років ще в інтернатах і є “постачальниками” системи
- слабка міжвідомча взаємодія
- слабкі альтернативи – надія на інтернатну опіку
- **нагальна потреба** визнати провал щодо системних змін та серйозно розглянути це питання

Джерела

- **Рекомендації Ради Європи (2010)**

Recommendation CM/Rec(2011)12 of the Committee of Ministers to member states on children's rights and social services friendly to children and families (Adopted by the Committee of Ministers on 16 November 2011 at the 1126th meeting of the Ministers' Deputies) // <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1872121>

- **EU aquis and policy documents on the right of the child (2015)**
http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/acquis_rights_of_child.pdf

- **Загальноєвропейські рекомендації щодо переходу від інституційної системи догляду до системи, яка базується на послугах у сім'ї та громаді (2012).** Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community Based Care
<http://deinstitutionalisationguide.eu>

- **Постанова Європейської комісії «Інвестиції у дітей: розірвати коло неблагополуччя» (2013)** – Commission Recommendation of 20 February 2013 “Investing in children: breaking the cycle of disadvantage” // Official Journal of the European Union. - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32013H0112>

Дитинство – не повернути

Ось таке моє життя...
Інтернат. Вулиця. Інтернат

Кожний вечір в інтернаті ввечері,
лягав під подушку і плакав, так мені
було боляче

Так боляче, коли без батьків... чесно.

Нікому не бажаю жити без батьків

Я вдячний мамі, що вона мене
народила.

Я не знаю її можливостей.

Джерело: Ukraine's lost children
By Antony Butts, TheGuardian
<http://youtu.be/gVweXYFUxso>